

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสภาองค์กรชุมชน:กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัย เพื่อให้สามารถค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา

1.1.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ” (Qualitative research) ไม่เน้นตัวเลขทางสถิติ โดยการเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึก ในลักษณะเผชิญหน้า พร้อมการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วมโดยการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) พร้อมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สามารถค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกใช้เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน จากพื้นที่ตำบลบ้านกุ่ม จำนวน 10 คน และจากพื้นที่ตำบลชานา จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) มากกว่าปลายปิด (Closed-End Questions) และใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

1.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดระเบียบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ค้นหาคำตอบของการวิจัยได้ถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ และสามารถนำไปสู่การสรุปผลของการวิจัยได้

1.3 ผลการวิจัย

ภาพรวมการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา พบว่า “บทบาท” ที่กำหนดไว้ตาม มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้แก่ บทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีหน้าที่ในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนโดยกำหนดแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงาน โดยมุ่งเน้นให้เครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะการส่งเสริม การจัดตั้ง จัดตั้ง สภาองค์กรชุมชนตำบล สนับสนุนให้สภาเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงงานพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชนทั้งในระดับตำบล และจังหวัด เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้

1) บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า มี 1 ประเด็นที่เหมือนกัน คือ ด้านการมีส่วนร่วมเสนอแนะแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และส่วนที่แตกต่างกันมี 4 ประเด็น คือ(1) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น(2) ด้านการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชนอย่างยั่งยืน(3) ด้านการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชนและ (4) ด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) ปัญหาอุปสรรคบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น พบว่ามีความเหมือนกัน 2 ประเด็น ดังนี้ (1) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและส่วนที่แตกต่างกันมี 3 ประเด็น คือ (1) ด้านการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชนอย่างยั่งยืน (2) ด้านการมีส่วนร่วมเสนอแนะแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน (3) ด้านการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคบทบาทของสภาองค์กรชุมชน ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีความเหมือนกัน 2 ประเด็น คือ (1) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) ด้านการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชนอย่างยั่งยืน และพบว่ามีแตกต่างกัน 3 ประเด็น คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมเสนอแนะแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน (2) ด้านการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน (3) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

โดยสรุปเหตุผลสำคัญต่อบทบาทที่กำหนดไว้ตาม มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้งสองแห่ง ดังนี้

1.3.1 บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่สำคัญ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล มีการจัดประชุมผู้แทนแต่ละหมู่บ้าน และมีการนำเสนอให้ฟื้นฟูบุคคลในตำนาน คือ “นายขนมต้ม” โดยตั้งเป็นชมรมขึ้น และมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมที่มีรายได้เข้ามาสร้างถาวรวัตถุ ดึงภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังมีการฟื้นฟูประเพณีการทำบุญไหว้วัด จากอดีต มาปรับเวลาให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน และมีการรื้อฟื้นการแข่งขันเรือยาวประเพณี โดยจัดกิจกรรมในวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี ฟื้นฟูการทำอาหารไทยโบราณ มีการประกวด และมีการส่งเสริมให้ทำเป็นธุรกิจของชุมชน เช่น กาละแมโบราณ

2) บริบททางสังคมชนบทมีแบบแผนทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน มีความใกล้ชิดเป็นเครือญาติกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่เท่าเทียมกัน ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเช่นเดียวกัน ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ท้องทุ่งนา และมีค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโส ปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมตามหลักพุทธศาสนา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ซึ่งถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

3) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถนำประชาชนในชุมชนมาร่วมกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนตำบลได้ มีวุฒิภาวะ มีวิสัยทัศน์ และมีความเป็นผู้นำสูง สื่อสารความต้องการของชุมชนไปยังผู้มีอำนาจตัดสินใจได้เป็นอย่างดี มีผลงานในอดีตที่ทำให้ประชาชนใน

ชุมชนเชื่อมั่นมีช่องทางการสื่อสารระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

4) สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม มีการกำหนดแผนงานและกิจกรรมของชุมชนไว้ตลอดทั้งปี โดยกำหนดผ่าน “ปฏิทินตำบล” ในแต่ละเดือนจะมีการกำหนดแผนงานของชุมชน ได้แก่ วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ไว้ เพื่อเป็นการเตือนความจำให้กับชาวชุมชนได้รับรู้ร่วมกัน และจัดกิจกรรมตามแผนงานปฏิทินตำบล รวมทั้งมีการกำหนดกิจกรรมสลับกันไปตามหมู่บ้านจนครบทั้ง 9 หมู่ ทำให้ทุกชุมชน ต่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวม

5) ผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม เป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้และมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ชมรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แสวงหาช่องทางในการนำเสนอของงบประมาณ โครงการ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาในพื้นที่ เพื่อพัฒนาชุมชนตามความต้องการของชุมชน

6) มีการมีการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนสำหรับใช้ขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนโดยสมาชิกสามารถกู้ยืมไปใช้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการได้ และระยะเวลาในการส่งคืนสั้นยาวนานถึง 4 ปี ทำให้ไม่เป็นที่ภาระหนักของสมาชิกในการใช้คืนเงินยืม ทำให้สมาชิกมีเงินทุนในการประกอบอาชีพมีรายได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่ทำให้กิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่มประสบความสำเร็จ

สภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา

บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถอธิบายถึงประเด็นที่มีความสำคัญต่อบทบาทด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ ดังนี้

1) สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา สมาชิกองค์กรชุมชนและประชาชนในชุมชน ยังมีความเข้าใจในบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 คลาดเคลื่อน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในเวทีสภาองค์กรชุมชนตำบล

2) บริบททางสังคม มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ หมู่ 6 ตำบลชานนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นับเป็นชุมชนมุสลิมที่เข้มแข็ง ในพื้นที่หมู่ที่ 6 มีศาสนสถาน คือ มัสยิด รวม 3 แห่ง เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาแล้ว ยังใช้เป็นสถานที่จัดประชุม จัดเวทีปรึกษาหารือของประชาชน มัสยิดหลักที่สำคัญ คือ มัสยิด “ฮาซานียะห์” มีการจัดงานการกุศลเป็นประจำทุกปี เพื่อหารายได้ใช้ใน

กิจกรรมของมัสยิด และใช้เพื่อการศึกษาของสมาชิก ในการจัดงานแต่ละครั้งจะมีพี่น้องมุสลิมทั้งในพื้นที่ และต่างพื้นที่เข้าร่วมงานมากมาย ในขณะที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ ไม่มีกิจกรรมที่โดดเด่นในภาพรวมของชุมชนแต่อย่างใด

3) พื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน แต่ละหมู่บ้าน มีความแตกต่างกัน เช่น ชุมชนมุสลิม ส่วนมากประกอบอาชีพ ปศุสัตว์ นอกจากนั้น ทำนา และบางส่วนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ปัญญาอีกประการของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา คือ การที่ผู้นำชุมชนไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถเป็นผู้นำชุมชนได้อย่างแท้จริง ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งให้บทบาทด้านการส่งเสริมสนับสนุนอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ฟูจริตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) บทบาทในด้านการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชนอย่างยั่งยืนของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา ซึ่งหมายถึง คลองसान หรือ คลองขุด กลับไม่มีการดูแล บำรุงรักษาให้ใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกชุมชน คิดว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ (หมายถึงองค์การบริหารส่วนตำบลชานา) มีหน้าที่ต้องดูแล บำรุงรักษา มิใช่หน้าที่ของประชาชน แนวความคิดเช่นนี้ ทำให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างร้ายแรง ในการร่วมดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน ทำให้เสียประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน สมาชิกชุมชนไม่มีความรู้สึกผูกพันต่อชุมชน ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งคลาดเคลื่อนไปจากแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง และไม่พบว่ามีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ชุมชนส่วนใหญ่ขาดบทบาท และการมีส่วนร่วมต่อการกำหนดแผนงานที่มีเป้าประสงค์เป็นๆ ไปเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งคลาดเคลื่อนไปจากแนวคิดการเมืองภาคพลเมือง

1.3.2 ปัญหาและอุปสรรค บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล และสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล

1) พบว่า เป็นปัญหาภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ คือ ภัยธรรมชาติ จากอุทกภัยซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำเกือบทุกปีในฤดูน้ำหลาก ชุมชนตำบลบ้านกุ่มส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และหากปีไหนประสบอุทกภัยอย่างรุนแรง มีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการฟื้นฟูบ้านเรือน และการประกอบอาชีพของชุมชน

2) ด้านการมีส่วนร่วมเสนอแนะแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน องค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม มีการนำเสนอความต้องการของชุมชนผ่านสภาองค์กรชุมชนตำบล

บ้านกลุ่ม อำเภอบางบาล เพื่อบรรจุเป็นแผนพัฒนาชุมชนเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ คือ เทศบาลตำบลบางบาลพิจารณาเป็นแผนประจำปีของเทศบาล ซึ่งปรากฏว่าบ่อยครั้งที่แผนพัฒนาชุมชนที่นำเสนอไปยังเทศบาลตำบลบางบาล กลับไม่ได้รับการตอบสนอง ในขณะที่สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลุ่มมีการนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนไปยังหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐผ่านทางจังหวัด และภาคเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณด้วย และมีหลายโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก

3) ประชาชนในชุมชนบางส่วน ยังไม่มีความเข้าใจในบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลุ่ม กิจกรรมบางอย่างจึงขาดความร่วมมือจากชุมชนอย่างแท้จริง หรือบางกิจกรรมชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมน้อยเกินไป ปัญหาบางส่วนเกิดจากภาระหน้าที่การงานด้วย ซึ่งสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลุ่มเอง อาจจะขาดการประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารข้อมูลให้กับชุมชนได้รับรู้

4) สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลุ่ม บางคนมองว่า ภาครัฐควรมีส่วนในการสนับสนุนงบประมาณให้สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลุ่ม เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม รวมทั้งต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนด้วย

5) ในด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พบว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลุ่ม ได้กั้นเงินจำนวนหนึ่งไว้ ซึ่งนอกจากจะใช้ในการตั้งศูนย์เตือนภัยพิบัติแล้ว ยังจัดตั้งเป็นกองทุน สำหรับให้สมาชิกชุมชนได้กู้ยืมเพื่อนำไปใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนในการจัดกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน โดยให้ส่งใช้คืนระยะยาว แต่ปรากฏว่ามีสมาชิกชุมชนบางส่วน ขาดวินัยในการชดเชยเงินกู้ยืมจากกองทุน

สภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา

1) ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่น ของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา ความรู้ ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ของสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา สมาชิกองค์กรชุมชน และประชาชนในชุมชนมีความคลาดเคลื่อน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในเวทีสภาองค์กรชุมชนตำบล ขาดการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมด้านส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟู จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างรุนแรง พบว่า สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา มุ่งหวังให้ภาครัฐ เป็นผู้สนับสนุนเงินทุน งบประมาณ และบุคลากร เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าวนี้

2) องค์กรชุมชนในตำบลชานา ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการวิถีชีวิตของชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมในการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติ

สาธารณะในชุมชน โดยมีความคิดว่าการดูแลและบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเรื่องของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลชานนาทำให้คลองसान หรือคลองขุด ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญในพื้นที่ ขาดการดูแล บำรุงรักษา

3) พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แนวความคิด ความเชื่อ และศาสนาที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดประเด็นปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกัน และการขาดปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดีระหว่างชุมชน รวมทั้งผู้นำชุมชนไม่สามารถเป็นหลักในการนำชุมชนทำกิจกรรมได้

4) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักปกครองท้องถิ่น และผู้นำองค์กรชุมชน ต่างมีความขัดแย้งกันเองภายในพื้นที่ชุมชน ทำให้สภาพองค์กรชุมชนขาดความเข้มแข็ง ต่างฝ่ายต่างผลักระกัน ไปมา และไม่สามารถร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตามที่ประชาชนต้องการ ทำให้ขาดการยอมรับนับถือ จากประชาชนในชุมชน

5) การที่สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล สมาชิกองค์กรชุมชน และประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 คลาดเคลื่อน ขาดการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักปกครองท้องถิ่น และผู้นำองค์กรชุมชนไม่เข้มแข็ง และยังมี ความขัดแย้งกัน ไม่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ส่งผลกระทบไปถึงการดำเนินกิจกรรมในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลเสียจึงตกกับชุมชน ทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถนำพาสมาชิกชุมชนก้าวข้ามปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้ จึงถือว่าบทบาทของสภาองค์กรชุมชนมีปัญหาและอุปสรรค ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์หลัก ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

1.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีปฏิบัติงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล และสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา

1) บุคลากรที่เข้ามาทำงานในสภาองค์กรชุมชนตำบล และองค์กรชุมชนต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริง และพร้อมเสียสละ เพื่อทำงานอาสาสมัคร โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยเฉพาะผู้นำองค์กรชุมชนต้องเป็นผู้นำได้อย่างแท้จริง มีความเข้มแข็ง มีเป้าหมายชัดเจน สามารถนำพาองค์กรชุมชนไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวมได้เป็นอย่างดี เป็นบุคคลที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความราบรื่น

2) สภาองค์กรชุมชนตำบล ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และภารกิจขององค์กรชุมชนตำบลให้ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานอื่นต้องเข้าร่วมสนับสนุน

หรือส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนได้โดยไม่มีปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งต้องเป็นภารกิจที่ปฏิบัติได้จริง และเกิดประโยชน์กับชุมชน และประชาชนในพื้นที่ เชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ ได้

3) หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน สร้างองค์ความรู้ แนวคิด ส่งเสริมเทคโนโลยี ให้เกิดขึ้นในองค์กรชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ และภารกิจของตนเอง ตามตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

2. อภิปรายผล

การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา มีข้อสังเกตซึ่งอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 บทบาทตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

2.1.1 บทบาทด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟู จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 พบว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่มอำเภอบางบาลมีบทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน โดยเริ่มจากการเสนอความคิดเห็นผ่านเวทีการประชุม การรวมตัวกันขององค์กรชุมชน นับแต่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2551 โดยสมาชิกองค์กรชุมชน ได้ตกลงร่วมกันค้นหาบุคคลในตำนาน และฟื้นฟูจารีตประเพณีดั้งเดิมของชุมชนขึ้นมาสานต่อรวมทั้งมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การฟื้นฟูตำรับอาหารโบราณการแข่งขันเรือยาว งานประเพณีการไหว้วัดซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีการจัดแจ้งองค์กรชุมชน กับสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม ประกอบกับการที่มีผู้นำองค์กรชุมชนที่แสดงบทบาท การนำองค์กรชุมชน และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทำให้ประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน นับเป็นการพัฒนาองค์กรชุมชนให้ก้าวหน้าต่อเนื่อง **บทบาท** และสถานภาพมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันดังที่ พัทธา สายหู (2540:48-49) ได้กล่าวว่าสถานภาพ (Status) และบทบาทของบุคคลทางสังคม ในสำนวนภาษาวิชาการของสังคมวิทยาได้บัญญัติใช้คำว่า สถานภาพ (ตำแหน่ง)และบทบาท(หน้าที่) โดยถือว่าแต่ละขณะที่คนคนหนึ่งมีการกระทำทางสังคมเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคนอื่นคนหนึ่งนั้น ต่างฝ่ายย่อมกระทำต่อกันไปตาม “ตำแหน่ง”และ “หน้าที่”ที่มีต่ออีกฝ่ายหนึ่งและยังสอดคล้องกับความเห็นของไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 29-30) ที่อธิบายคำว่า “บทบาท”(Role)ไว้ในความหมายสองนัยคือนัยแรก พิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม (social

structure) บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกนัยหนึ่ง พิจารณาในด้านการแสดงบทบาท หรือ การปะทะสังสรรค์ทางสังคม (social interaction) บทบาท หมายถึง ผลต่อเนื้อที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น (Socially Interaction) ทั้งนี้ บทบาทด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟู จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา ไม่พบกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีที่ชัดเจน โดดเด่น ซึ่งคลาดเคลื่อนไปจากบทบาท ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 การที่สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา โดยเฉพาะ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา อำเภอสนา ไม่แสดงบทบาทในด้านการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี จึงไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ เลวินสัน (Levinson อ้างในอุทุมพร วิระธรรม 2537:16) สรุปความหมายของบทบาทไว้ว่า 3) บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับ โครงการทางสังคม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

2.1.2 บทบาท ด้านการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล มีกิจกรรมในด้านนี้อย่างชัดเจน โดยสมาชิกสภาองค์กรชุมชน มีการปรึกษาหารือกัน เพื่อแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มา ตรวจวัดคุณภาพน้ำ และเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. 2554 สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม ร่วมกับชาวชุมชนเข้าสำรวจความเสียหายของบ้านเรือน และนำเสนอขอรับความช่วยเหลือ ปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) รวมทั้ง หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งเมื่อได้งบประมาณมาปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้ชาวชุมชนแล้ว ยังได้มีการสร้าง “ศูนย์เตือนภัยพิบัติ” สำหรับใช้เป็นศูนย์กลางในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงง่าย ภายหลังยังได้รับงบประมาณ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดทำผังเมืองรวมตำบล โดยการทำวิจัยการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล ตั้งแต่หมู่ที่ 1-9 ในประเด็น (1) ศึกษาข้อกฎหมายผังเมือง (2) ศึกษาการใช้กฎหมายพาณิชย์นาวี การเดินเรือซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คลื่นลมแม่น้ำพังและทรุดตัวลง และ (3) ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านอื่นๆ นับได้ว่าเป็นไปตามหลักการปกครองท้องถิ่น และหลักประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม โดยประชาชนมีส่วนร่วม และมีบทบาทในการดูแลบริหารบ้านเมืองด้วยตนเองให้มากขึ้นดังที่ ศวกตัญญูเกียรติ (2558) ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” ไว้ว่า “คือการใช้ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ร่วมกันรับผิดชอบ มีการปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีความเป็นอยู่ร่วมกัน มีการร่วมมือกันทำงาน

สาธารณะให้ท้องถิ่น ไม่รอให้ภาครัฐดำเนินการฝ่ายเดียว” ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อนุก เหล่าธรรมทัศน์ (2554:10-55) ที่กล่าวว่า “การริเริ่มประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นนั้น คือ การย้าให้ประชาชน รับผิดชอบของท้องถิ่น รักท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาให้ท้องถิ่น โดยเชื่อว่าประชาธิปไตยเช่นนี้เท่านั้น ที่ การเมืองกับศีลธรรมจะไปด้วยกันได้” และ “ประชาธิปไตยควรเริ่มที่ท้องถิ่น ควรสร้างประชาธิปไตย ระดับชาติ การปกครองที่ดีจะยั่งยืนได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่ขึ้นอยู่กับ จิตสำนึกและวัฒนธรรมของประชาชน และการรณรงค์สร้างสำนึกและวัฒนธรรมให้คนในชาติเห็น ความสำคัญ และสร้าง “ท้องถิ่น” ให้เป็นรากฐานใหม่ของประชาธิปไตยที่มีความชอบธรรมยิ่งขึ้น” ทั้งนี้ บทบาทด้านการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชนอย่างยั่งยืน ของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอเสนา ซึ่งมีแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่คือ คลองसान หรือ คลองขุด พบว่ามีความตื่นเงิน และรกร้าง สมาชิกสภาองค์กรชุมชน และประชาชนในพื้นที่มี ความเห็นคลาดเคลื่อนไปจากบทบาท ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 โดยเห็นว่า เป็นหน้าที่ของภาครัฐ ที่จะต้องจัดหางบประมาณมาดูแล บำรุงรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งนี้ ไม่ เป็นไปตามแนวคิดประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น ของ ประเวศ วะสี (2550) ที่กล่าวไว้ว่า “ชุมชน ท้องถิ่นเป็นฐานล่างของสังคม ถ้าฐานล่างเข้มแข็ง สังคมทั้งหมด จะมั่นคงและยั่งยืน ควรส่งเสริมให้ คนในชุมชนท้องถิ่นรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ทุกองค์กร และทุกเรื่อง ทั่วประเทศ ทำการ พัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

2.1.3 บทบาท ด้านการมีส่วนร่วมการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการจัดทำ

แผนพัฒนาชุมชน พบว่าสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม และประชาชนตำบลบ้านกุ่ม มีส่วน ร่วมในการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ มีการปรึกษาหารือกันในเวทีสภา รวมทั้งนอกเวทีสภา เมื่อมีกิจกรรมงาน บุญกุศลร่วมกัน เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่บทความเท่าเทียมกันทางสังคม ออกแบบรูปแบบ ของชุมชนร่วมกัน และร่วมมือร่วมใจในการทำงานในบทบาทที่ตนเองถนัด จึงเกิดพลังที่เข้มแข็งของ ชุมชน ยึดมติเสียงข้างมากในการเป็นแนวทางจัดกิจกรรมของชุมชน ดังที่ประเวศ วะสี (2550) ได้ให้ ความเห็นไว้ว่า “ชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ร่วมทำวิจัยเรื่องของชุมชนเอง ร่วม ทำแผนแม่บทชุมชน และร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนแม่บทชุมชน เกิดการพัฒนาอย่างบูรณา การทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรมและสุขภาพพร้อมกันไป” และจากความเห็น ของ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง “การเข้าร่วมอย่าง เข้มแข็งและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วน ได้เสียในทุกขั้นตอนของ โครงการ หรืองานพัฒนา ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมี ส่วนเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วน ได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและ

ทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่า สิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่า ผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกัน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ปธาน สุวรรณมงคล (2554) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคส่วนประชาชนในการเมืองท้องถิ่น “ประเด็นที่ขาดเสียมิได้ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในขอบเขตที่กว้าง คือ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีหลากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคพลเมือง ภาคธุรกิจ เอกชน และองค์กรเอกชน” และกล่าวอีกว่า “การมีส่วนร่วมของภาคพลเมือง นับเป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่สำคัญของการเมืองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย เพราะว่าพลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของรัฐ และพลเมืองได้ใช้อำนาจผ่านระบบตัวแทนที่เลือกเข้าไปทำหน้าที่ในสถาบันการเมืองต่าง ๆ ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีคุณภาพ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอิสระบนพื้นฐานของความรู้ ความตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง” ทั้งนี้ บทบาท ด้านการมีส่วนร่วมการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของสภาองค์กรชุมชน ตำบลชานนา อำเภอเสนา พบว่า มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน มีกระบวนการจัดทำแผน มีการทำประชาคมหมู่บ้าน มีผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลชานนามาร่วมรับฟังความคิดเห็น และมีการนำเสนอเป็นแผนพัฒนาชุมชนประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลชานนา

2.1.4 บทบาทด้านการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน ของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล พบว่ามีการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน จากผู้แทนแต่ละหมู่บ้าน และจัดประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชน อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ซึ่งพบว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน คือ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล และเลขานุการ นอกจากนั้น กลุ่ม ชมรม ต่าง ๆ ยังมีการจัดประชุมเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง สมาชิกต่างเข้าร่วมเวทีปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของวันรักษ์ มิ่งมณีนาถ (2531:10) ได้สรุปว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกัน” และแนวคิดของจากงานวิจัยของ ทวี ศรีธิ (2553) ที่กล่าวถึง การพัฒนาประชาสังคมเพื่อสร้างชุมชนทางการเมืองเข้มแข็ง: กรณีศึกษาหมู่บ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ไว้ว่า “กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อสร้างชุมชนทางการเมืองเข้มแข็งของบ้านสามขา

นั่น คือการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ความร่วมมือการให้ข้อมูลของครัวเรือน ร่วมจัดเวทีประชาคม ร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข และปัจจัยที่ ส่งเสริมให้บ้านสามขาเป็นชุมชนทางการเมืองเข้มแข็งประกอบด้วยศักยภาพผู้นำและสมาชิก กลุ่มองค์กร ความร่วมมือของสมาชิกชุมชน” ทั้งนี้ บทบาทด้านการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน ของสภาองค์กรชุมชนตำบลชายนา อำเภอเสนา พบว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลชายนา อำเภอเสนา มีบทบาทด้านการจัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน แต่ไม่มีความโดดเด่นและไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง และผลที่สุดห่างหายไป สิ่งสำคัญ คือบทบาทของผู้นำสภาองค์กรชุมชนที่ไม่จัดให้มีเวทีปรึกษาหารือกันของประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ ทวี ศรีธิ (2553) ที่กล่าวถึง การพัฒนาประชาสังคมเพื่อสร้างชุมชนทางการเมืองเข้มแข็ง: กรณีศึกษาหมู่บ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ไว้ว่า “ปัจจัยที่ ส่งเสริมให้บ้านสามขาเป็นชุมชนทางการเมืองเข้มแข็งประกอบด้วยศักยภาพผู้นำและสมาชิก กลุ่มองค์กร ความร่วมมือของสมาชิกชุมชน”

2.1.5 บทบาทด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล มีกิจกรรมโดดเด่น คือ การจัดหาทุนสำหรับการประกอบอาชีพให้สมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสภาองค์กรชุมชนตำบลได้กู้ยืมรวมทั้งมีการจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมอาชีพ และจัดหาช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องตามที่เสรี พงศ์พิศ (2552: 139) ได้กล่าวว่า “ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ซึ่งประการ 3) คือ เป็นชุมชนที่จัดการ “ทุน” ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทุนซึ่งหมายถึงอะไรที่มากกว่าเงิน เป็นทุนทรัพยากรความรู้ภูมิปัญญา ทุน โภคทรัพย์และทุนทางสังคม ทำให้รากฐานมั่นคง มีหลักประกันชีวิตที่ไม่ได้ฝากชีวิตไว้กับธุรกิจการค้าที่ชุมชนมักไม่มีความรู้ความชำนาญ แต่ฝากไว้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงและพอเพียง” ทั้งนี้ บทบาทด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สภาองค์กรชุมชนตำบลชายนา อำเภอเสนา พบว่า ไม่มีกิจกรรมที่โดดเด่นชัดเจน สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลชายนา กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักปกครองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่น และส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมในชุมชนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับองค์กรชุมชน ถือเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่ง สถาพร เริงธรรม (2557) ได้ทำวิจัย “โครงการองค์กรชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษากรณี : เทศบาลเล็กในเทศบาลใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นขององค์กรชุมชนและประชาชน ซึ่งพบว่า องค์กรชุมชนและประชาชนใน

ชุมชนต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติและและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะ 3 ประการ คือ มีความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้นมีการยกฐานะเป็นหุ้นส่วนกับเทศบาลในการจัดทำบริการสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อชุมชนเพิ่มมากขึ้น”

2.2 ปัญหาอุปสรรค บทบาทตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล กับสภาองค์กรชุมชนตำบลชานา อำเภอสนา

2.2.1 **ปัญหาอุปสรรคของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม** พบว่า ประชากรกลุ่มที่เป็นวัยทำงานบางส่วนประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ทั้งภาคราชการ และภาคเอกชน ทำให้เกิดปัญหา การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนที่อาจจะน้อยเกินไป จึงขาดความเข้าใจในบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม ประกอบกับ ในบางครั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลบางบาล) ไม่สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชนที่สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่มนำเสนอไปได้ และไม่มีการชี้แจงทำความเข้าใจที่ดี ให้กับประชาชนด้วย ทำให้เกิดเป็นช่องว่างระหว่างองค์กรชุมชนกับเทศบาลตำบลบางบาล ดังแนวคิดประชาธิปไตยท้องถิ่นของปธานสุวรรณมงคล (2555) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ในอีกแง่หนึ่งการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารก็นับเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อความเข้มแข็งของประชาธิปไตยท้องถิ่น เนื่องจากการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวางย่อมทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้ถูกต้องมีเหตุผลมากขึ้น รวมถึงทำให้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า ข้อมูลคืออำนาจ”

จากการพิจารณาได้ตรงตรง วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการค้นคว้าข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มองค์กรชุมชนของตำบลบ้านกุ่ม เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มาแต่เดิม มีแกนนำตามธรรมชาติ ประชาชนชาวบ้าน แกนนำที่เป็นทางการ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลบางบาล) และสถาบันในท้องถิ่น (วัด โรงเรียน สถานีอนามัย) และมีการทำงานพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น มีการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการจัดสวัสดิการชุมชน ก่อนที่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 จะมีผลบังคับใช้ และเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 นับว่าเป็นกฎหมายที่มีส่วนสำคัญ และมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม และยังพบว่า องค์กรชุมชน และประชาชนในตำบลบ้านกุ่ม ส่วนใหญ่ มีความเข้าใจบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกุ่ม มีการเข้าร่วมเวทีปรึกษาหารือ มีการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสภาองค์กรชุมชนตำบลมีส่วนร่วม การสนับสนุน มีการฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพใน องค์กรชุมชน ให้

สามารถสร้างเศรษฐกิจในชุมชน หารายได้หนุนเสริมในการดูแล ครอบครัว ให้เข้มแข็งและยั่งยืน มีจิตสำนึกร่วม ในการดูแล รักษา ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสจิวินต์ สิมาร์กซ์ และ คณะ(2549) พบว่า “พลังท้องถิ่นส่วนหนึ่งยังคงเป็นศักยภาพในท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่งเป็นพลังที่ เคลื่อนไหวอยู่อย่างต่อเนื่อง เป็นพลังที่รื้อรัดท้องถิ่นเอาไว้ได้ ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้นอยู่รอด และสามารถจัดการตัวเองได้ ประกอบด้วย 4 ฐานสำคัญ คือ 1) ฐานทรัพยากร เป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตความรู้ สร้างระบบคุณค่าและความเชื่อ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคม 2) เครือข่ายทางสังคมเป็นพลังที่ยึดโยงชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นเอาไว้ด้วยกันเป็นเครือข่าย เครือญาติ มีระบบความเชื่อร่วมกัน การมี วัฒนธรรมร่วมกัน 3) ระบบความรู้ของท้องถิ่นในพื้นที่วิจัยส่วนใหญ่เป็นกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม เป็นการถ่ายทอดแบบไม่ได้ตั้งใจ แต่เกิดจากการได้รู้ ได้เห็น ได้สัมผัส แล้วซึมซับเอาความรู้เหล่านั้นไว้ใน ตัวเอง และถ่ายทอดไปสู่รุ่นต่อไป สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และ 4) ระบบคุณค่าและความเชื่อเป็นเครื่องรื้อรัดให้ชุมชนท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ และทำหน้าที่กำกับควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนให้อยู่ในครรลองแสดงออกมาในรูปของวัฒนธรรม บุญ ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ และพลังท้องถิ่นทั้ง 4 ฐาน ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

2.2.1 ปัญหาอุปสรรคของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา พบว่า สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา และองค์กรชุมชนตำบลชานนา มีความคิดเห็นที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง ที่ว่า บทบาทหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เป็นหน้าที่ของภาครัฐ ซึ่งหมายถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลชานนา) ที่ต้องเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมของสมาชิกชุมชน ในการขับเคลื่อนกิจกรรม ทั้งด้านทุน ด้านงบประมาณ และบุคลากร เพื่อให้สภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา ได้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มิใช่หน้าที่ขององค์กรชุมชน และประชาชน ที่ต้องร่วมมือกันแต่อย่างใด ทำให้บทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ประสบผลสำเร็จ ตามที่ควรจะเป็น รวมถึง องค์กรชุมชน ไม่เห็นความสำคัญในการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชนอย่างยั่งยืน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น แหล่งน้ำสำคัญในพื้นที่ ขาดการดูแล บำรุงรักษา ทำให้ไม่อาจใช้ประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ จึงไม่เป็นไปตามแนวคิดประชาสังคม ซึ่งอเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า “ประชาสังคม (Civil society) หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ (State) กับปัจเจกชน (Individuals) โดยจุดเน้นของประชาสังคม ได้แก่ 1) ไม่ชอบ และไม่ยอมให้รัฐครอบงำ หรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้หน้ากำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร และ 2) ไม่ชอบลัทธิปัจเจกนิยมสุดขั้ว ซึ่ง

ส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัว ต่างคนต่างอยู่ แย่งแย่งแข่งขันกันจนไม่เห็นประโยชน์ส่วนรวม แต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่ม และรวมหมู่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม โดยสังคมต้องประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ รัฐ ประชาสังคม ปัจเจกชน ซึ่งต้องเป็นอิสระต่อกัน แต่ก็ต้องโยงใยเกี่ยวข้องกัน ต้องขัดแย้งคัดค้านกันได้ แต่ก็ต้องปรองดองประสานสามัคคีกันไปด้วย”

จากการพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการค้นคว้าข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนาพบว่า ปัญหาอุปสรรคของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา คือการที่องค์กรชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนตำบลชานนา ทั้งในด้านแนวความคิด สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดการมีส่วนร่วม ตามที่ประเวศ วะสี (2550) กล่าวไว้ว่า “ชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมทำวิจัยเรื่องของชุมชนเอง ร่วมทำแผนแม่บทชุมชน และร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนแม่บทชุมชน เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม สุขภาพพร้อมกันไป” รวมถึงไม่เป็นไปตามแนวคิดการเมืองภาคพลเมือง ซึ่งชาติชาย เหลืองเจริญ (อ้างในสถาบันพระปกเกล้า 2553) ว่า “การเมืองภาคพลเมือง หมายถึงการที่ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาท ส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการทางการเมืองเพื่อกำหนดแผนงาน การผลักดันนโยบายสาธารณะต่อสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรทางการเมือง และระบบราชการ ในทุกระดับส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการทั้งในเมือง และงานสาธารณะได้การดำเนินการที่เป็นผลต่อการกระตุ้น การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและกระตือรือร้น ที่จะเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการดังกล่าวต้องเป็นเป้าประสงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ 1) กิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง กิจกรรมที่ปกติถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ แต่รัฐยังทำหน้าที่ได้ไม่ครบถ้วน 2) เป็นกิจกรรมที่ยังหาเจ้าภาพที่แท้จริงมิได้ กลุ่ม องค์กร เครือข่าย จึงรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมตามลำพัง หรือร่วมกับภาคีอื่น ๆ หรือร่วมกับองค์กรภาครัฐก็ได้ 3) การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ต้องมีลักษณะที่ต่อเนื่องเป็นที่รับรู้ของสังคม การบริหารงานของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และตัดสินใจร่วมกัน ภายใต้วิถีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น การเมืองภาคพลเมือง จึงเป็นเรื่องของทุกคนที่พร้อมแสดงออกทางความคิด การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต่อสาธารณะ และสุดท้ายพลังของพลเมืองจึงกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเอง”

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 หมวด

1 สภาองค์กรชุมชนตำบล มาตรา 5 วรรคหนึ่ง การจดทะเบียนจัดตั้งไว้กับกำนัน ควรเปลี่ยนผู้รับจดทะเบียนจัดตั้งจากกำนัน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (เทศบาล หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล) เป็นผู้รับจดทะเบียน และวรรคสี่ เมื่อได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียน ให้เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วแต่กรณีส่งรายชื่อให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจากจะเป็นการป้องกันปัญหาความไม่ลงรอยกันของผู้แทนองค์กรชุมชนในแต่ละหมู่บ้านกับผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ซึ่งจากการทำวิจัยพบว่า ปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างชุมชน กับผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมทั้งเมื่อจัดตั้งได้แล้ว การขับเคลื่อนกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนตำบลระหว่างประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลกับผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ก็เกิดปัญหาอุปสรรคด้วยเช่นกัน

3.1.2 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 หมวด 1

มาตรา 7 เรื่องคุณสมบัติของสมาชิกสภาองค์กรชุมชน (4) “ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” ควรเพิ่มเติมว่า “หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี” เหตุผล คือ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิลำเนาท้องถิ่นของตนเอง และการเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานให้ท้องถิ่นด้วยจิตสาธารณะ จะเกิดประโยชน์กับชุมชนมากกว่าเป็นโทษ

3.1.3 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 โดยการ

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สภาองค์กรชุมชนตำบลตั้งอยู่ (เทศบาล หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล) สามารถสนับสนุนงบประมาณให้กับสภาองค์กรชุมชนตำบลได้ ในกรณีที่สภาองค์กรชุมชนตำบลมีกิจกรรม หรือ โครงการที่จำเป็นเร่งด่วน และเกิดประโยชน์กับชุมชนส่วนใหญ่ในตำบล โดยอาจจะกำหนดให้เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี และควรบรรจุเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติชุมชน รวมถึงการกำหนดให้มีการจัดเวทีปรึกษาหารือกันของชุมชน ไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย จะเป็นการสนับสนุนให้การดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนตำบล มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.1.4 ปัญหาหลักที่สำคัญในชุมชน ที่ควรได้รับการแก้ไขแบบเร่งด่วน คือ ปัญหา

ทางด้านเศรษฐกิจ ปากท้องของชุมชน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภาครัฐจึงไม่ควรปล่อยให้เป็นที่ของสภาองค์กรชุมชนตำบล ที่ขับเคลื่อนเองแบบไร้ทิศทาง

รวมทั้งต้องส่งเสริมองค์ความรู้เชิงวิชาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรในท้องถิ่น สนับสนุนเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนด้านการตลาด โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่งเสริม และหาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน

3.1.5 ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน ได้มีความรู้เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และประโยชน์ของสภา และผู้นำของสภาองค์กรชุมชนตำบล ต้องเป็นผู้นำที่แท้จริงให้องค์กรชุมชนและประชาชนเชื่อมั่นได้และ สภาองค์กรชุมชนตำบลควรมีการประชาสัมพันธ์ สื่อสาร กิจกรรม และผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร อย่างสม่ำเสมอ หรืออย่างน้อยควรมีการแจ้งผลการดำเนินงานให้ประชาชนรับทราบปีละ 1 ครั้ง และโครงการใดที่อาจจะมีผลกระทบกับชุมชน ควรมีการแจ้งให้ชุมชนได้รับรู้ บุคลากรที่เข้ามาทำงานกลุ่ม ชมรม ในองค์กรชุมชน ควรมีการสับเปลี่ยนกันบ้าง เพื่อมิให้รับผิดชอบภารกิจที่มากเกินไป ซึ่งจากการวิจัยพบว่า สมาชิกสภาองค์กรชุมชน หลายท่านมีตำแหน่งที่รับผิดชอบหลายตำแหน่งทำให้ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วน ทำให้กลุ่ม ชมรม ในองค์กรชุมชน เสียโอกาสที่จะได้มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษาบทบาทของประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล ในการเป็นผู้นำองค์กรชุมชนพัฒนาองค์กรชุมชนในท้องถิ่น

3.2.2 ศึกษาบทบาทความร่วมมือระหว่างองค์กรท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนพัฒนาสภาองค์กรชุมชนในภาพรวมทุกมิติ

3.2.3 ศึกษาปัญหาอุปสรรคและบทบาทตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551